

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Διονυσίου Σολωμού, Ο Κρητικός

3 [20.]

Ακόμη εβάστουνε η βροντή
Κι η θάλασσα, που σκίρτησε σαν το χοχλό που βράζει,
ησύχασε και έγινε όλο ησυχία και πάστρα,
σαν περιβόλι ευώδησε κι εδέχτηκε όλα τ' άστρα·
κάτι κρυφό μυστήριο εστένευε τη φύση 5
κάθε ομορφιά να στολιστεί και το θυμό ν' αφήσει.
Δεν είν' πνοή στον ουρανό, στη θάλασσα, φυσώντας
ούτε όσο κάνει στον ανθό η μέλισσα περνώντας,
όμως κοντά στην κορασιά, που μ' έσφιξε κι εχάρη,
εσειόνταν τ' ολοστρόγγυλο και λαγαρό φεγγάρι· 10
και ξετυλίζει ογλήγορα κάτι που εκείθε βγαίνει,
κι ομπρός μου ιδού που βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.
Έτρεμε το δροσάτο φως στη θεϊκιά θωριά της,
στα μάτια της τα ολόμαυρα και στα χρυσά μαλλιά της.

4 [21.]

Εκοίταξε τ' αστέρια, κι εκείνα αναγαλλιάσαν,
και την αχτινοβόλησαν και δεν την εσκεπάσαν·
κι από το πέλαο, που πατεί χωρίς να το σουφρώνει,
κυπαρισσένιο ανάερα τ' ανάστημα σηκώνει, 5
κι ανεί τσ' αγκάλες μ' έρωτα και με ταπεινοσύνη,
κι έδειξε πάσαν ομορφιά και πάσαν καλοσύνη.
Τότε από φως μεσημερνό η νύχτα πλημμυρίζει,
κι η χτίσις έγινε ναός που ολούθε λαμπυρίζει.
Τέλος σ' εμέ που βρίσκομουν ομπρός της μες στα ρείθρα,
καταπώς στέκει στο Βοριά η πετροκαλαμήθρα, 10
όχι στην κόρη, αλλά σ' εμέ την κεφαλή της κλίνει·
την κοίταζα ο βαριόμοιρος, μ' εκοίταζε κι εκείνη.
Έλεγα πως την είχα ιδεί πολύν καιρόν οπίσω,
καν σε ναό ζωγραφιστή με θαυμασμό περίσσο,
κάνε την είχε ερωτικά ποιήσει ο λογισμός μου, 15
καν τ' όνειρο, όταν μ' έθρεφε το γάλα της μητρός μου·
ήτανε μνήμη παλαιή, γλυκειά κι αστοχισμένη,
που ομπρός μου τώρα μ' όλη της τη δύναμη προβαίνει.
Σαν το νερό που το θωρεί το μάτι ν' αναβρύζει
ζάφνου οχ τα βάθη του βουνού, κι ο ήλιος το στολίζει. 20
Βρύση έγινε το μάτι μου κι ομπρός του δεν εθώρα,
κι έχασα αυτό το θεϊκό πρόσωπο για πολλή ώρα,

γιατί άκουσα τα μάτια της μέσα στα σωθικά μου·
έτρεμαν και δε μ' άφηναν να βγάλω τη μιλιά μου.
Όμως αυτοί είναι θεοί, και κατοικούν απ' όπου 25
βλέπουνε μες την άβυσσο και στην καρδιά τ' ανθρώπου,
κι ένιωθα πως μου διάβαζε καλύτερα το νου μου
πάρεξ αν ήθελε της πω με θλίψη του χειλιού μου:
«Κοίτα με μες στα σωθικά, που φύτρωσαν οι πόνοι

.....
.....
Όμως εξεχειλίσανε τα βάθη της καρδιάς μου· 30
Τ' αδέλφια μου τα δυνατά οι Τούρκοι μού τ' αδράξαν,
την αδελφή μου ατίμησαν κι αμέσως την εσφάζαν,
το γέροντα τον κύρη μου εκάψανε το βράδυ
και την αυγή μού ρίξανε τη μάνα στο πηγάδι.
Στην Κρήτη 35
Μακριά 'πό κείθ' εγιόμισα τες φούχτες μου κι εβγήκα.
Βόηθα, Θεά, το τρυφερό κλωνάρι μόνο να 'χω·
σε γκρεμό κρέμουμαι βαθύ, κι αυτό βαστώ μονάχο».

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς συνδέονται τα αποσπάσματα και γενικότερα ο «Κρητικός» με την ιστορία της Κρήτης;

Μονάδες 15

2. Πώς παρουσιάζεται στο ποίημα η Φεγγαροντυμένη;

Μονάδες 20

3. Επιβεβαιώνεται, κατά τη γνώμη σας, στον «Κρητικό» η διαπίστωση ότι η θρησκεία, η πατρίδα, η φύση και η γυναίκα - στην ιδανική μορφή της - είναι τα κύρια θέματα της Επτανησιακής Σχολής;

Μονάδες 20

4. Να παρουσιάσετε και να σχολιάσετε μερικές πιθανές ερμηνείες του οράματος της Φεγγαροντυμένης.

Μονάδες 25

5. Πώς παρομοιάζεται στο παρακάτω ποίημα η σελήνη; Πιστεύετε ότι διαπραγμάτευση του θέματος μπορεί να παραβληθεί με εκείνη της Φεγγαροντυμένης;

Μονάδες 20

Πέρσυ Μπυς Σέλλεϋ, «Η Σελήνη»

Και σαν χλωμή κι αδύνατη γυναίκα όπου πεθαίνει.
όπου τρεκλίζει βγαίνοντας από την κάμαρά της,
και τυλιγμένη τη λεπτή κι αέρινή της γάζα
πάει όπου θέλει τα' άρρωστο το παραλήρημά της,
το ίδιο απ' την ανατολή μακριά τη βουρκωμένη
αργά η σελήνη σα λευκή κι όμορφη εβγήκε μάζα.

Κούζας Ιωάννης